

**Aen-Merckingen Van Den Eerw. P. Cornelius Hazart,
Priester der Societeyt Jesv.**

Hazard, Cornelius

Antwerpen, 1662

Het. II. Capittel Vande Ketterije der Iovinianen. Anno 400.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-71393](https://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:hbz:466:1-71393)

Vande Ketterije der Jovinianen. 321
godts-dienstigheydt t'onderhouden, dan de selfe te ghe-
bruycken met vryheydt.

Daer hebt ghy Epiphanius van haer verooy-
deelt / niet alleen als supersticlus, maer oock als
ketersch, ende strijdende teghen Schrifture, doch de
goede mannen en hebbent niet ghedacht dat Epi-
phanius hier in over-een-quam met d'andere Out-
vaders / ende de ghewoonte vande heele Kerche
smitighe Kerche. Maer wat wonder: sp zyn wij-
ser als de heele oude Kerche / ende meer verlicht
om de Schrifture te verstaen/als die is gheweest.

HET II. CAPITTEL Vande Ketterije der IOVINIANEN.

Anno 400.

§. I.

Het eerste stuck raeckende de maegh-
delijcke reynigheydt.

Het ghevoelen dien aengaende van dese See-
te heeft ons met clare woorden myrghe-
druckt.

Door eerst den H. Augustinus *Heres 82.* Jovinianus,
sydt hy / verghleeck de maeghdelijcke reynigheydt
van religieuse Vrouwen, ende de onthoudinge van mans-
persoonen, verkielende een onthoudende leven, aende ver-
diensten vande suyvere, ende ghetrouwte houwelijcken:
Soo dat eenighe ghelyckheide Maeghden, nu oudt wesen-
de, tot Roomen, daer hy dit leerde, hem ghehoort hebben-
de, men seght ghetrouwte wesen. Hy self nochtans en
X hadde

hadde gheen huysvrouwe, noch en wilde gheen hebben, niet om meerder verdienste by Godt, 'twelck hem in't eeuwi h leven soud' kunnen baten, maer om den teghenwoordighen noode, dat is, om dat den mensch niet en soud' lijdē de moeyelijckheden van't houwelyck.

Ten tweeden: den H. Isidorus Hispalensis *Lib. 8. Origin. cap. 5.* De Jovinianen, segdt *hp* / leeren, datter gheen ondericheyt en is tusschen het houwelyck, ende den maeghdom.

Ten derden: Guido Carmelita *Sum. Heret. cap. 62.* De Jovinianen, segdt *hp* / dwalen, om dat sy den maeghdelijken staet gelijck maken aen't houwelyck, ende den selven niet voorstellen.

Ten lesten, den H. Hieronymus *Lib. 1. contra Iovin.* Jovinianus seght, dat de Maeghden, Weduwen, ende ghetrouwde van de selve verdiensten zijn, in dien sy niet en verschillen in alle andere werken.

Waer op *hp* dat elijck de selve dwalinghe/ ende ketterij met een heel boek gaet wederlegghen/ segghende onder anderen:

De ghene die seght dat de verdiensten van Maeghden, Weduwen, en de ghetrouwde ghelyck zijn, die doet soo vvel injurie aen den maeghdom, als hy-se verghelyckt by het houwelyck dan aen het houwelyck, segghende, dat dit soo vvel gheoorloft is, als het tvveede, ende derde.

Daer naer brengt *hp* verscheden exemplelen *hp*/namelijck vanden H. Joannes, Jacobus, Paulus, de dochters vanden *Wiacken* Philippus, ende meer andere/daer mede bewijsende d' upnementhedt vanden maeghdelijken staet / ende de besoudere privilegien die foodamghe menschen / in desen staet lebende/ban Godt hebben ontsanghen.

Hoe spreken nu onse Nieuw-gheresozmeerde van dese materie: hoorst

Voor eerst: Joannem Calvijn in *Ep. 1. ad Corinib cap. 7.* op dese woorden Pauli: *sy is gheluckigher indien sy al-foo blijft: Maerom: braeght *hp*: om dat den we- diuwehijken staet in hem selven een deugt is: Meen: Maer om dat sy min verhinderinghe sal hebben/ende sal bryper wesen van aerdsche sorgh- blydigheden.*

Item.

Item, In Harmon. Euang. cap. 19. Matth. §. 12. **G**oo is't
dan/ seydtyt hy/ eene dwaze fantasje/ dat onghe-
houwt te zyn/ eene deught is/ want in hem sel-
ven/ is't Gode niet aenghenamer dan het vasten/
ende en is niet weerdigh/ onder de diensten die
Godt van ons vereyscht/ gherekent te warden.

Ten tweeden, Daniel Chamierus Panstrat. Tom. 3.
lib. 20. cap. 21. §. 13. **G**aer hy schrijft teghen Bellarmi-
num, de welcke leert/ dat de maeghdelijcke ont-
houdinghe van meerder verdienste by Godt is/
als de supverheypdt des houwelijcks; seght onder
auderen: **D**e Oudt-baderg/ namelijck Hierony-
mus, Anselmus, Augustinus, ende andere/ dit leeren-
de/ hebben meer ghehoont hare curieuse up-
borzelende verstandigheypdt/ als een bestandigh/
ende vast ooydeel.

Ten derden, Guilielmus Perkinfius Tom. 1. **D**emonit.
Problem. pag. 333. §. 10. **D**e Daders/ seydtyt hy/ hebben
altemet aen de maeghdelijcke reynigheypdt te
veel toe-ghegheven.

CATHOLYCKE AEN MERCKINGHE.

Bemerckt dat hier gheene questie en is vande
beloofcen ten opsicthe vande maeghdelijcke
reynigheypdt/ noch oock gheene questie van't hou-
welijck der Gheestelijcke: maer alleen vande
maeghdelijcke reynigheypdt in haer selven/ ende
oft sy verdienstigh is/ ende niet verdienstigher is
als het houwelijck.

De Iovinianen seyden dat neen; Sy verghelen,
seght Augustinus, de maeghdelijcke reynigheypdt, aen de
verdiensten van't houwelijck. **S**y leeren/ seght Hiero-
nymus, dat de Maeghden, Weduwen, ende ghetrouwde
van de selve verdienste zyn. Sy en maken gheen onder-
scheyd, seght Isidorus Hispanensis tusschen het Houwelijck,
ende den Maeghdom.

Wat seght Calvijn? die en wyl niet alleen niet
toestemmen/ dat den staet van onthoudinghe een
deught

deugt is, maer oock / dat hy soude gherkent worden
onder de goddelijcke diensten.

Wat seght Chamierus ? Hy seght dat de Oudt-
vaders die gheleert hebben / dat den maeghdelijc-
ken staet van meerder verdienste is als't hou-
welijck / gheen bestandigh, ende vast oordeel ghehadt
hebben.

Perkinsius seght / dat sp den voornomen staet
te veel hebben toeghegeven ; alsoo en komen sp
niet alleen over-een met de leeringhe van Jovi-
nianus, maer bestrijden daer-en-boven de oude
Rechtsinnighe Oudt-vaders.

Ten anderen, seyde Jovinianus, dat hy niet en wil-
de trouwen / niet om meerder verdienste by Godt, maer
alleen om vry te zijn van de moeyelijckheden des hou-
welijcks.

Alsoo spreekt oock Calvijn, dat den staet van
onthoudinghe is / niet als een deugt, maer om vryer
te wesen van aerdsche sorghvuldigheden.

Ten lesten, heeft Jovinianus met dese sijne ketterij
sommige gheheylijde Maeghden verleydt, ende ghe-
bracht tot het houwelijck.

Het selve heeft-men / namelijck in Duytschlandt
kennen sien/ ende andere landen / soo wanneer
dat dese leeringe vanden ketter Jovinianus begon
verteulint te worden.

A E N - H A N G H S E L.

DE Chronijck-schijberg van Maeghdenburgh
Cent. 4. cap. 5. pag. 381. en durven nist loachen
dat dit de leeringhe is gheweest van Jovinianus,
doch soo sp wel mercken / dat sp hier in met hem
over-een-quamen / soo hebben sp liever ghehadt
Augustinum, ende Hieronymum te condeinnereu van
ketterij / als Jovinianum : Hare woorden zijn
dese :

Hieronymus, segghen sp/ ende Augustinus, hebben
aan de Jovinianen eenige voorstellinghen toegheschre-

vca.

ven als wesende valsche, ende dwalinghen: de welcke, indien der gheene andere quade, ende berispeijcke omstandigheden en zijn byghecomen, sy en verschillen van't Woordt Godts niet; ende die zijn meer voor keters te houden, die contrarie staende houdē: als te weten: Dat de maeghdelijcke reynigheydt, oock van gheheylichde vrouven, ende d'onthoudinghe vande mannen, inde heylighen die een onthoudende leyen verkielen, in verdiensten ghelyck is aen't suyver, ende ghetrouw houwe-lijck.

Dit leste leerde Jovinianus, dit bestrijden Hieronymus, ende Augustinus, houdende dit voort ketersch/ende leerende contrarie; Soo wozden dan hier dese twee Oudt-baderg vande Chronick-schrijvers als keters verdoemt / ende de leertinghe van den ketter Jovinianus voort goedt ghehouden.

§. II.

Het tweede Stuck vande Ketterije der Jovinianen, raeckende het vasten, ende onderscheydt van sekere spijsen.

Wat hier van is/ullen ons verhalen de heylige Oudt-baderg.

Ten eersten den H. Augustinus *Heresi 82.* De Jovinianen, seydty / leeren, dat het vasten, ende onthouden van sekere spijsen, niet nut is.

Ten tweeden, den H. Hieronymus *Lib. 1. contra Iovin.* Sy leeren, seydty / datter gheen onderscheydt en is tuschen het onthouden van spijsen, ende tuschen het eten der selver, met danck segghinghe.

Ten derden, den H. Ambrosius *Epist. 82. ad Eccles. Ver-*cell. Sy leeren, seydty / datter gheen verdienst en is van de abstinentie, gheen vande soberheydt.

Hoe wist ghy de leerlinghe van de Nieuw-Ghe-reformeerde beter upghedruckt hebben?

Seght Ioaannes Caluyn niet in Cap. 1. Timoth. v. 3. sprekende van t' onderschept der spijsen: Het ghe-bieden der dinghen die vry syn/ t' zy in t' gemeen/ t' zy in t' besonder / is alijts dypvelsche tyran-nie!

Beschuldicht hy niet de Our-vaders lib. 4. Inst. Cap. 12. §. 19. om dat syn/ soo hy seght/ het vasten te ommaticchlyck hebben gheprezen / ende onder de voornaemste deuchden verheven? ende dat sy hier inue niet heel en kunnen onschuldicht wer-den/ om dat sy een saer van supersticie ghesaeyt hebben?

Seght hy niet In Harmon. Cap. 2. Luca: Wy moet dit onderschept werten / dat Godt egentlyck dooz ghebeden ghedient wort / maer niet alsoo dooz het vasten?

Seght hy niet Matth 6. v. 17. Dat Christus aan het vasten/ loon van Godt belooft/ is een lonegent-lycke wyse van spreken / het vasten is in syn epe-gen selven een middelinatich werck.

Stelt hier beneficu Daniel Chamierus Tom 3 Lib. 19. Cap. 4 §. 9. Daer en is/ sepi hy/ rex oozsake van-de Religie niet veel acn gheleghen/ wat ghy eedt/ ofte d'zinct / als ghy maer de matichept niet te bumpt gaet.

Hoozt nu Guilielmuu Perkinsum Controu. 12. Ca. 2. Wy oozdeelen/ sepi hy / dat het onder 't chept van spijsen/ eene sotte/ ende schadelijcke sake is.

Met hem komt over een Petrus Cabeljau in sijn Catholijcke VVaerheyt Pag. 153. Men maectt/ sepi hy/ de Chrestenen sottelijck wijs / dat het een beha-gelijck vasten voor den Heere wesen sal/ als men sich van eene sekere soorte van spijse maer weet te onthouden.

Doegeht hier hy de Professeurs van Leyden in Sy-nopsi dij p. 37. pag. 521. Ongherymdelijck / segghen hy/ stellen de Papisten het vasten in onderschept/ ende verkiestinge van spijsen.

Item:

Item: Het vasten is een middelinatighe / ende
onbeschepden sake / vpt sijn selben noch goet/
noch quaet.

CATHOLYKE AEN-MERCKINGE.

Hier en is wederom gheene questie raeckende
eenigh ghebodt van t' derven van sekere spij-
sen: Maer de questie is alleen/of de Oud-vader^s
de Iovinianen ghestelt hebben in t'ghetal der ket-
teren/ om dat sp enekelijck leerden / dat het vasten/
ende onthouden van sekere spijsen niet ba-
tich/of nut was/ niet verdienstich / ende datter
gheen onderschept en was tusschen het derven
van sekere spijsen / ende tusschen het eten: t'is se-
ker dat sae / ende de Chronick-schryver^s van
Maeghden-burgh en derven t' niet ontkennen;
volgh dan dat de Nieuw-ghereformeerde diesaens-
gaende oock als ketter^s verdoemt worden/
Want.

Ten eersten, De Iovinianen leerden / datter gheen
onderschept en was tusschen het onthouden van spijsen,
en tusschen het eten, soo ghetuugt Hieronymus.
Hier mede komt over een Chamierus, als hy seyt/
datter niet veel een ghelegen en is wat ghy eet ofte
drinckt.

Ten tweeden de Iovinianen seyden dat het onder-
schept van sekere spijsen niet en kan baten, of nut sijn,
soo getuugt Augustinus.

Dit stemt toe Perkinsius, ende met hem Cab-
ljau, als sp dit onderschept mede houden voort een
sorte, ende schadelijcke sake.

Ten derden de Iovinianen leerden dat het vasten/
ende onderschept van spijsen niet verdienstich
was: soo ghetuugt Ambrosius.

Soo leert oock Ioannes Caluyn als hy seyt dat
het vasten een middelmatich werkt is/ sae gheen
loon verdient; ende met hem de Professeurs van Ley-
den, segghende / dat het noch goet noch quaet is,

ſac dat het ongherymt is onderscheyst te maken van
ſpijen.

Haer al dit/ſoo komter de censure van Caluyn
noch hy/de welcke de Out-vaderg voor onmatich,
ende schuldich uptroeft / die het vasten onder de
deucht den hebben gherenkent. Teghen de welcke hy
ſeght dat het gheen deucht en is, ende dat Godt door
her ſelue niet eygentlijck gedient wort.

Ydele uytvlucht van Partye.

Dominus Cabeliau in ſijn Memory-boeck Parte 2.
pag 743 ſeght dat Augustin in de Manicheen als
wat quaets, ende superstitieus aen-meert, dat ſy ſom-
mighe ſpijen teenemael vermyden, ende niet en wil-
den ghebruyken, om haer niet te verontreynighen.

‘t is een wonder handel vande Gherformeer-
de: Is het nu niet hondert/ en hondertuaerl ge-
ſept/ende gherhoont met de ryghen woorden Au-
gustini, dat hy het derben van vleesch / ende wijn
voor gaet hout/namen. lib. 2. de morib. Manich. van
my hier vozen oock gheciteert, ende dat hy alleen
de Manicheen voor superstitieng hout / ten eersten,
om dat sy dit deden tot een quaet epndet ten tweeden,
om dat sy het vleesch in ſijn ſelue voor quaet
hielden / als wendende vande dupbel ghemaecht
ſtaet dat niet klaer in Augustino / en ſal men hem
dan noch durven toeschryven dat hy in t' ghe-
meen/ende absolute lijk het derben van ſchere
ſpijen voor quaet/ende superstitieng hout/oock
als het tot een gaet epndet ghedaen wort/ name-
lijk tot hafſtijdinge des lichaems / ſoo hy ſelue
ſeght: Wat handel is dit/ altyt hy t' ſyne te bli-
ven/ſondet eeng aente ſien wat teghen-bewijſen
men voorſtelt/ of nietz

Twee-

Tweede uytvlucht.

Dominus Cabeljau pag. 743. ende 743. om te chooren dat Augustinus van opinie gheweest is/ dat men elck een moet laten in vrijheyt van bidden/ sonder yemants conscientie te verbinden/ tot dese of ghene vastendach ; stelt me daer hy plaeisen uyt Augustino int lanc/ ende breecht/ getrockten uyt den 86. en 118. brief vande hoozsepden Out-vader / daer hy alleen disputeert of men moet bidden/ op den Saterdach / ofte niet : Hy seght dat die van Roomen , ende eenighe andere ghemeenenten dit deden / andere niet / indien ghy dau/ sept hy te Roomen spt/bast/indien ghy elders spt/ en bast niet ; wie sal hier dese generale slot reden uyt trekken : Ergo Augustinus , en wilt de conscientien niet verbonden hebben in t' bidden?

Ick sie wel dat D. Cabeljau name/ den brief van Augustinus tot Casulanum niet wel doorz lesen heest / welck indien hy ghedaen hadde / soude daer ghebonden hebben/ een spreuke / ofte twee/ die wel anders klincken.

Ten eersten, seght hier Augustinus : In die saken, van de welcke de heylige schrifture niet sekers ghestelt heeft, de ghewoonte van het volck Godts, ofte de instellinghen vande voorouders moeten ghehouden worden voor een wet. Hier op maeke ick myn redenkaeflynghe alsoo: een wet verbindt / Ergo de wijsche Augustinus het bidden op den Saterdach te Roomen ende elders voort goet bekent/ende dat uytgheest voort eenie instellinghe der voort-ouders / ende dat hout voort een wet / ergo voort een sake die verbindt / Waerom hy oock wielt dat de uplanders te Roomen wesende op den Saterdach/souden bidden.

Ten tweeden seght Augustinus: My dunckt dat men in vasten moet volghen de ghewoonte van die, aer de welc-

welcke de regeringhe van de ghemeente bevoelen
is.

Ten derden: En wilt uwen Bisshop niet wederstaen
in dese sake, ende t'ghene dat hy doet, volgh dat sonder
dispur, ofte scrupel. Is dit niet te segghen dat de
Bisshoppen sekere ghescreue vasteindaghen mo-
ghen instellen/ het heel jaer deur/ aenghesien dat
hy het vasten op den Saterdach te Roomen, ende
elvers proberet?

Maer t'ghene daer het hier meest op aen-
quam/ was op het onderschept der spijzen: Hier
van seghe D. Cabeljau, dat het Augustinus in den
selven brieft hout voorz supersticie: Hy moet ong
de woorden Augustini voorstellen / ende naerder
aenwijsinghe doen / want ick en hebbe in den
heelen brieft niet een woort daer van kunnen
vinden.

HET III. CAPITTE L.

De ketterijen vande VIGILANTIANEN.

Anno 400.

§. I.

Het eerste stück raekende het eeran, en-
de besoeken vande Reliquien der
Martelaren.

Tegen dese ketters heeft namelijck ghe-
schreven den H. Hieronymus, hier over ver-
socht wesende niet brieven door de Prie-
sters